

עריכה ופירושי המילים : אלי פרה

ואם ישאל המלאך / חיים נחמן ביאליק.

בני נשמתך איה? –

(*שויט – תשוטט ; תסתובב בעולם)

”*שויט בעולם, בקשנה, מלאכי !

(*שאַנן – שְׁלוּ ; רוגע)

יש בעולם כפר *שאַנן, מקף חומת יערים,

(*מַצְרִים – גבולות ; שמים ללא גבול)

ולכפר רקיע תכלת, בלי *מַצְרִים רקיע,

ולרקיע התכלת בת-יחידה באמצע:

עב יחידה, לבנה וקטנה.

ובצהרי יום קיץ בדר שח-שם ילד,

ילד עזוב לנפשו, כך יחיד וחולם –

ואני הוא הילד, מלאכי.

פעם אחת התעלה כל-העולם וישתק,

ישתי עיני הילד השממה נמשכו,

ויראנה, היחידה, הזכה, הברורה,

(*שׁוֹבְכָה – שובך שלה. שובך : בית היונה)

ונפשו יצאה בראותו, כצאת יונה *משׁוֹבְכָה,

אל העב הנחמדה.”

– נתמוג ? –

”גם-שמש יש בעולם, מלאכי !

(*קָרָן פֶּז – קרן שמש)

את-נשמתה הצילה *קָרָן פֶּז רחמניה,

(*פִּזְזָה – רקדה ; מקפצת ברגליה כרוקדת)

ועל-כנפי הזהר זמים רבים *פִּזְזָה

(*צַפְרֶת – פרפר)

*כַּצְפֶּרֶת לְבָנָה ;

פעם רכבה בכר על-גב *קָרָן הַזֶּהָב,

הלוך הלכה לבקש פנינת טל בין הדשאים,

ודמעה זכה ותמה אז על-לחיי רעדה,

ותזדעזע הקרן ונשמתה צנחה –

ותשתקע בדמעה,”

– ותיבש ? –

(*גִּמְרָא – תלמוד ; תושב"ע)

”לא, כי נשרה על-דף *גִּמְרָא קדושה.

(*גְּוִילִים – קלף לכתובה, מעור בע"ח)

גמרא היתה לזקני *שְׁעִירַת גְּוִילִים ומעוכה,

ובכרסה-שתי שערות של-זקנו הלכין,

חוטי ציציות פסולות של-טליתו הקטנה

(*חֶלֶב וְשֶׁנָּה – חלב ושעורה של נר)

וסמנים של-הרבה טפות *חֶלֶב וְשֶׁנָּה,

(*אוֹתִיּוֹת מְתוֹת – אותיות חסרות משמעות)

ובגמרא הזאת, במעי *אוֹתִיּוֹת מְתוֹת

בדר פרפרה נשמתה.”

– נתחנן? –

”לא, פּרַפְרָה נְתַשׁוּרָר, מְלֹאָכִי!

(*הַקְרוּ – נבעו; זרמו; פרצו. כמו מעין מפכה)

בְּאוֹתִיּוֹת הַמֵּתוֹת שִׁירֵי חַיִּים *הַקְרוּ,

(*מְתֵי עוֹלָם – אנשי עולם)

וּבְאֲרוֹן סִפְרֵי זְקֵנֵי *מְתֵי עוֹלָם נִדְדָעְזָעוּ.

שׁוֹנִים הָיוּ הַשִּׁירִים: עַל-עַב קְטָנָה וּבְהִירָה,

עָלִי קָרֵן הַזֶּהָב וְעָלִי דְמָעָה מְזֵהִירָה,

עָלִי צִיצִיּוֹת פְּסוּלוֹת וְעָלִי טְפוֹת שֶׁל-שְׁעָה –

אֵךְ שִׁיר אֶחָד לֹא יָדָעָה – שִׁיר עֲלוּמִים וְאֶהְבָּה.

(*תְּכַל – הומה; מצפה לצאת)

*וְתַכַּל לְצֵאתָ, נְתַהַמָּה, וְלֹא מְצָאָה תְּנַחֲוּמִין,

(*כְּלוֹתָהּ – עד בא סופה)

וַתַּהַעֲלֶף עַד- *כְּלוֹתָהּ, וַיְהִי צַר-לָהּ עַד-מָוֶת.

פַּעַם אַחַת פָּקְדָתִי אֶת-גְּמָרְתִּי הַבְּלָה –

וַהֲנֵה פְּרָחָה מִתּוֹכָהּ נִשְׁמָתִי.

וְעַדִּין הִיא טָסָה וּמְשׁוֹטְטָה בְּעוֹלָם,

(*תּוֹעָה – מלשון תְּעִיָּה; איבוד הדרך)

מְשׁוֹטְטָה *וְתוֹעָה וְאֵינָה מוֹצֵאת תְּנַחֲוּמִין;

וּבְלִילוֹת הַצְּנוּעִים שֶׁבְּתַחֲלַת כָּל-חֹדֶשׁ,

(*פְּגִימַת הַלְּבָנָה: חצי הסהר שמברכים ברכת הלבנה)

בְּהַתְּפַלֵּל הָעוֹלָם עָלִי *פְּגִימַת הַלְּבָנָה,

(*מִתְרַפְּקָה – נשענת ונסמכת במעין חיבוק)

הִיא *מִתְרַפְּקָה בְּכִנְפָּהּ עָלִי שְׁעַר הָאֱהָבָה,

מִתְרַפְּקָת, דּוֹפְקָת וּבוֹכָהּ בְּחֻשָׁאִי,

וּמִתְפַּלְלָה עַל-הָאֱהָבָה.”

תשרי, תרס"ה, ווארשה.